

**EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ
9. KLASEI**

2010. gada 26. maijā
SKOLĒNA DARBA LAPA
Lasīšana

Vārds _____

Uzvārds _____

Klase _____

Skola _____

1. uzdevums (15 punkti).

Izlasi tekstu lapā rakstu „Suecas kanāls” un atbildi uz jautājumiem!

Aizpilda skolotājs:

1. Ko aizsāka F. de Lesepsa kapļa cirtiens smiltīs?

1. _____

2. Kāpēc pilsētu Suecas kanāla sākumā sauc par Portsaīdu?

2. _____

3. Kāpēc var teikt, ka Suecas kanāls nav pirmais mēģinājums saīsināt ceļu starp jūrām?

3. _____

4. Kuras valsts sasniegšana eiropiešiem bija tik nozīmīga, lai būvētu kanālu?

4. _____

5.–6. Kura F. de Lesepsa īpašība noderēja, organizējot kanāla būvi? Pamato atbildi!

5. _____

6. _____

7.–8. Kāpēc daļa britu sabiedrības pretojās kanāla būvei? Mini divus argumentus!

• _____

7. _____

• _____

8. _____

9.–10. Kam uzticēja Suecas kanāla atklāšanu? Kāpēc tāda bija izvēle?

9. _____

10. _____

11.–13. Nosauc trīs konkrētas valstis, kuru intereses vēsturiski saistījušās ar Suecas kanālu!

• _____

11. _____

• _____

12. _____

• _____

13. _____

14. Kuru projektu F. de Lesepsam neizdevās realizēt?

14. _____

15. _____

15. Kāpēc mūsdienās caur Suecas kanālu nevar izbraukt ātrāk kā 1869. gadā?

Kopā par
1. uzd.:

2. uzdevums (7 punkti).**Izlasi tekstu!****Bankas juniora karte****1. Juniora kartes pamatprincipi**

- 1.1. Karšu izdošana un lietošana bankā notiek saskaņā ar spēkā esošajiem bankas valdes apstiprinātiem noteikumiem.
- 1.2. Par klientu var būt fiziska persona 7–17 vecumā, kura noslēgusi ar banku līgumu un kurai, pamatojoties uz pieteikumu, banka izdod karti.

2. Līguma noslēgšana

- 2.1. Klients iepazīstas ar noteikumiem un cenrādi.
- 2.2. Klients iesniedz bankā aizpildītu pieteikumu un citus bankas pieprasītos dokumentus.
- 2.3. Banka izskata saņemto pieteikumu un citus iesniegtos dokumentus. Izskatot pieteikumu, bankai ir tiesības pārbaudīt klienta iesniegto informāciju un pieprasīt papildu informāciju no kompetentām valsts pārvaldes iestādēm.
- 2.4. Bankai ir tiesības klientam atteikt līguma noslēgšanu un kartes izdošanu, nepaskaidrojot atteikuma iemeslus.
- 2.5. Pieteikuma apstiprināšanas gadījumā banka izdod karti.
- 2.6. Klients apņemas nekavējoši ziņot bankai par visām izmaiņām, kas skar pieteikumā uzrādīto informāciju, kā arī citu būtisku informāciju.

3. Kartes izdošana

- 3.1. Banka izdod karti tikai pēc līguma noslēgšanas. Klients karti var saņemt, personīgi ierodoties bankas filiālē.
- 3.2. Bankai ir tiesības noteikt klientam darījumu ierobežojumus.
- 3.3. Karte ir bankas īpašums, kas nodota lietošanā klientam.
- 3.4. Saņemot karti, klienta pienākums ir to parakstīt.
- 3.5. Banka izsniedz karti kopā ar slēgtu aploksni, kurā norādīts PIN kods.

4. Apdrošināšana

- 4.1. Klientam saskaņā ar cenrādi ir iespēja izvēlēties apdrošināšanu komplektā ar karti.
- 4.2. Klients apdrošināšanas atlīdzību var saņemt, uzrādot karti.
- 4.3. Apdrošināšana tiek izbeigta, ja karte tiek iznīcināta.

5. Kartes lietošana

- 5.1. Karti drīkst lietot tikai tā persona, kuras vārds, uzvārds un paraksts ir uz kartes.
- 5.2. Klients ir tiesīgs lietot karti tikai darījumu veikšanai.
- 5.3. Veicot darījumus pie tirgotāja, klientam pēc apkalpojošā darbinieka pieprasījuma jāuzrāda personu apliecinošs dokuments un ar savu parakstu uz kvīts jāapstiprina darījuma summa.
- 5.4. Lietojot karti bankas automātos vai tirdzniecības vietās, kas aprīkotas ar PIN koda ievadīšanai piemērotām ierīcēm, PIN kods aizstāj parakstu un tiek uzskatīts par pietiekamu klienta identifikācijas un darījuma apstiprināšanas līdzekli.
- 5.5. Ja, veicot darījumus, bankas automātā tiek ievadīts nepareizs PIN kods 3 reizes pēc kārtas 10 dienu laikā, karte tiek paturēta bankas automātā. Lai novērstu klienta naudas līdzekļu negodprātīgu izmantošanu, kartes darbība automātiski tiek pārtraukta un tā jāaizvieto ar jaunu karti.
- 5.6. Klienta pienākums ir rūpīgi glabāt karti un kartes datus, turēt slepenībā PIN kodu.

**EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ
9. KLASEI**

2010. gada 26. maijā
SKOLĒNA DARBA LAPA

Valodas sistēmas izpratne

Vārds _____

Uzvārds _____

Klase _____

Skola _____

1. uzdevums (9 punkti).

Izlasi un ar X atzīmē piemērus, kuros nav pareizrakstības kļūdu! Ja teikumā ir kļūda, izlabo to!

Aizpilda skolotājs:

Nr.	Piemērs	Pareizi	Kļūdas labojums
0.	<i>Brāļa draugam garšo sviestmaizes ar desu.</i>	X	
00.	<i>Mazais Andris skraida kā acspole.</i>		<i>atspole</i>
1.	Tas notika tajā dienā, kad mazais Juris gribēja uzzīmēt kopā saaugušas priedes.		
2.	Juris, kas parasti bija pavisam kluss, nebeidza piktoties par māsas atieksmi pret viņa darbu.		
3.	Vai jūs varat apgalvot, ka vienmēr runājat patiesību?		
4.	Ja gribat doties uz teātri, nopērkiet biļetes!		
5.	Biezspienmaizītē bija ieceptas ne vien rozīnes un aprikozes, bet arī ananasu sukādes.		
6.	Esmu rindā pie zobārsta četrpatsmitais, tāpēc man nāksies gaidīt vismaz pusi dienas.		
7.	Akorda pamatā bija trijskanis, tāpēc tas skanēja harmoniski un maigi.		
8.	A. Brigaderes lugā „Maija un Paija” Laima dod padomu, kā uzveikt līko koku – vajadzīgs akmeņa cirvis, ūdens virve un zemes spēks.		
9.	Ja vadzis pilns, tas lūzt.		

1. ____

2. ____

3. ____

4. ____

5. ____

6. ____

7. ____

8. ____

9. ____

Kopā par
1. uzd.:

2. uzdevums (10 punkti).**Saliec teikumus nepieciešamās pieturzīmes!**

1. Tikai teltis met veldzējošu ēnu uz cilvēkiem kurus kveldē Ēģiptes spēcīgie saules stari. 1.____
2. Franču diplomāts Ferdināns de Lesepps 1805–1894 ar asu cirtieni iecērt kapli smiltīs un šo svinīgo brīdi viņš ir gaidījis 27 gadus. 2.____
3. Tas ka Lesepps kanāla sākumam bija izvēlējis tieši Vidusjūras piekrastes joslu liecināja vien to cik neprātīgs bija viss šis projekts. 3.____
4. Lai iztēlotos šajā vietā paceļamies plaukstošu ostas pilsētu bija nepieciešama ļoti dzīva fantāzija. 4.____
5. Finansējumu kanāla celtniecībai francūzis Lesepps pārdodot projekta akcijas bija sagādājis pats. 5.____
6. Darbi uzņēma apgriezienus tikai tad kad Ferdināns de Lesepps Suecas kanāla projekta virzītājs pasūtīja divas lielas iekārtas ar kurām varēja vārīt un destilēt jūras ūdeni padarot to dzeramu. 6.____
7. Uzcēla bāku un jūrā aizvien tālāk iestiepās mols un krastā veidojās pilsēta. 7.____
8. Šeit slējās mājas kurās dzīvoja eiropieši un teltis kurās mitinājās arābu strādnieki. 8.____
9. Pēc kāda laika kad Portsaīdā ieradās aizvien vairāk strādnieku viņi sāka rakt kanālu aizvadot dzeramo ūdeni līdz pilsētai un papildinot dārgā un ne sevišķi labā destilētā ūdens krājumus. 9.____
10. Inženieri apgalvoja ka visvieglāk kanālu uzbūvēt sekojot dabiskajiem padziļinājumiem apvidū un ka tā gultnei vajadzētu iet cauri ezeram. 10.____

(Pēc Iba Salomona.)

Kopā par
2. uzd.:

3. uzdevums (9 punkti).**Veido teikumus, ievērojot nosacījumus!**

1. Iesaisti saliktā pakārtotā teikumā vārda formu **jālasa** saistījumā ar vārdu **žurnāls!**

2. Iesaisti saliktā sakārtotā teikumā vārdu **vairāk** saistījumā ar vārdu **prieks!**

3. Iesaisti vienkāršā paplašinātā teikumā vārdu **jeb!**

1.____

2.____

3.____

Kopā par
3. uzd.:

4. uzdevums (6 punkti).**Aizpildi pārveduma orderi, izmantojot zināmo informāciju!**

Mikus Mende, kurš šogad mācās Murjāņos un dzīvo dienesta viesnīcā A. Kalniņa ielā 4, skolā vēlējas iegādāties Lielbritānijā izdotu mācību grāmatu angļu valodas gramatikas apguvei. Tās cena – Ls 16,40. Viņam tik daudz naudas nebija, tāpēc Mikus piezvanīja krusttēvam Artūram Finksam, kurš dzīvo Rīgā, Brīvības ielā 68 – 14, un lūdza pārskaitīt naudu pa pastu, lai varētu grāmatu nopirkt. Krusttēvs šā gada 15. aprīlī devās uz tuvāko pasta filiāli un saņēma pārveduma orderi aizpildīšanai, lai nosūtītu krustdēlam naudu.

PĀRVEDUMA ORDERIS iemaksai skaidrā naudā	
Summa Ls 16,40 (_____ <i>lati</i> _____ <i>santīmi</i>) (summa vārdiem)	1. _____
Adresāts _____ (vārds, uzvārds datīvā)	2. _____
Adrese _____, LV-2020	3. _____
Iemaksas mērķis <i>Naudas pārvedums</i>	
Maksātājs _____ (vārds, uzvārds nominatīvā)	4. _____
Adrese _____, LV-1010	5. _____
Datums ____ / ____ / ____ / ____ DD MM GGGG	6. _____

Kopā par
4. uzd.: _____Kopā par
val. sist.
izpratni: _____

1. uzdevuma teksts

Suecas kanāls

Ir karsta 1859. gada aprīļa diena. Sapulcējušies ļaudis raugās uz kādu vīru rietumnieku apģērbā. Ar asu cirtieni viņš iecērt kapli smiltīs līdzās plīvojošam Ēģiptes karogam. Šī cilvēka vārds ir Ferdināns de Lesepps. Viņš ir franču diplomāts, kas šo svinīgo brīdi ir gaidījis 27 gadus.

Cirtiens smiltīs ir sākums vērienīgam projektam, par kura īstenošanu viņš ir cīnījies visus šos gadus. Leseppa lielais projekts ir 163 kilometru gara kanāla būve tieši caur tuksnesi. Sākas gadsimtiem ilgi lolota sapņa īstenošana. „Vārti uz austrumiem” saīsinās jūrasceļu starp Eiropu rietumos un Indiju austrumos un pārvērtīs Āfriku par salu. Leseppa pūliņi beidzot ir nesuši ilgi gaidītos augļus. Par godu Ēģiptes vicekaralim Muhammedam Saīdam Lesepps vietu, kurā bija jāatrodas pilsētai, nodēvēja par Portsāidu (Saīda ostu).

Inženieri uzskatīja, ka visvieglāk kanālu būtu uzbūvēt cauri Lielajam Rūgtajam ezeram un Timsāham, kā arī pa to kanālu atliekām, kurus Senās Ēģiptes faraoni bija ierīkojuši jau pirms gandrīz 4000 gadu un kurus izmantoja līdz aptuveni 800. gadam.

Arheologi ir atraduši liecības, ka ēģiptieši jau pirms 3900 gadiem bija izbūvējuši kuģojamu kanālu no Nīlas uz Sarkano jūru, kas tika dēvēts par Faraonu kanālu. Laika gaitā tas aizsērēja un kļuva neizmantojams.

Bija nepieciešams izrakt un aizvest projām miljoniem kubikmetru zemes. Dažviet kanāls bija jāizcērt arī akmens cietos dabiskā ģipša un sāls slāņos.

Jau vairākus simtus gadu gan jūrasbraucēji, gan politiķi bija sapratuši, ka daudz praktiskāk būtu, ja jūrasceļš uz Indiju ietu pa kanālu, kas savienotu Vidusjūru un Sarkano jūru. Tad kuģiem nebūtu jāveic garais ceļš apkārt visam Āfrikas kontinentam, riskējot ciest avārijās vai uzbrukumos pie tā krastiem.

Šī ideja šķita vilinoša arī Napoleonam Bonapartam, kurš 1789. gadā iekaroja Ēģipti. Napoleons saprata, ka kanāls palīdzētu Francijai nostiprināt tās pozīcijas Austrumos. Viņš pats personīgi ļoti interesējās par kanāla būves plāniem un veselas desmit dienas pavadīja kamieļa mugurā, lai savām acīm aplūkotu apvidu. Turklāt Napoleons zinātnieku grupai uzdeva izspriest, vai ir iespējams uzbūvēt tādu kanālu.

Diemžēl Napoleona zinātnieki savos aprēķinos pieļāva nopietnu kļūdu. Viņi konstatēja, ka Sarkanā jūra atrodas gandrīz desmit metrus augstāk nekā Vidusjūra, tādēļ kanālā rastos spēcīga straume. Kanāla būves projektu nolika plauktā. Kļūdu aprēķinos izlaboja tikai ap 1830. gadu. Jauns pētījums liecināja, ka ūdenslīmeņa atšķirība starp abām jūrām ir tik neliela (ap 1,2 metriem), ka tai nebija nekādas nozīmes.

Lesepps sāka sistemātiski pētīt Napoleona vecos kanāla plānus, kad 1832. gadā 27 gadu vecumā kā diplomāts tika iecelts par Francijas vicekonsulu Aleksandrijā Ēģiptē.

Sākumā viņš visu savu laiku veltīja diplomātiskajiem pienākumiem un drīz vien nodibināja labas attiecības ar Ēģiptes vicekarali Muhammedu Alī. Vicekaraļa dēls Muhammeds Saīds pie draudzīgā un laipnā franču diplomāta jutās kā mājās. Šī draudzība Leseppam ļoti noderēja, kad Saīds kļuva par Ēģiptes reģentu.

Lesepps saprata, ka franču būvētam jūrasceļam uz Austrumiem būs lemts iet cauri lielās politikas mīnu laukam. Francijai kā koloniālai lielvarai sens pretinieks bija Lielbritānija. Kopš Napoleona kariem 19. gadsimta sākumā abas valstis atradās pastāvīgā konfliktā. Lielbritānija dominēja pasaules jūrās un guva lielas bagātības, pateicoties tirdzniecības sakariem ar Indiju.

Jau kopš paša sākuma, kad publiskoja pirmos aptuvenos franču kanāla būves plānus, nācās piedzīvot ļoti spēcīgu britu politiķu pretestību. Nepatikai pret Napoleona koloniālajiem plāniem bija senas un dziļas saknes – Lielbritānija sajuta draudus pret Britu impēriju. Ar taisnāko ceļu uz Indijas okeānu Francija varētu pārņemt tirdzniecību ar arābu zemēm, patiesībā pat nodibināt franču impēriju Tuvajos Austrumos.

Protams, britu uzņēmēji saprata, kādas būtu priekšrocības par 5000 kilometru īsākam jūrasceļam uz Indiju. Taču tām aprindām, kuras noteica toni politikā, jebkurš francūža izteiktais priekšlikums jau pašos pirmsākumos šķita aizdomīgs – par spīti tam, ka Ferdināns de Lesepps apgalvoja, ka kanāls būs pieejams visu valstu kuģiem.

Britu pretestībā liela nozīme bija arī kuģu īpašnieku konservatīvajai attieksmei pret šo projektu. Lai kuģotu pa kanālu, būtu nepieciešami tvaikoņi, kurus vecākie politiķi uzskatīja par peldošām bumbām. Uz sauszemes visai bieži notika nelaimes gadījumi, kad šuvējas un citi strādnieki applaucējās, eksplodējot tvaika katlam. Uzskatīja, ka jūrā risks ir vēl lielāks.

Kanālam jau no pašiem pirmsākumiem bija jāklūst par starptautisku projektu, taču cilvēki to tā neuztvēra. Pārdošana spoži veicās tikai Francijā. Parīzē vien pārdeva 20000 akciju, domājams, tāpēc, ka daudzi franči kanālu uzskatīja par Francijas projektu un atbalstīja to, patriotisku jūtu vadīti.

Lesepsam lielu atbalstu sniedza arī māsiņa Eiženija, kas bija precējusies ar imperatoru Napoleonu III, kurš tobrīd valdīja Francijā. Imperatorei bija liela ietekme uz flegmatisko dzīvesbiedru. Vēsturnieki uzskata, ka bez viņas atbalsta kanālu, iespējams, neuzbūvētu.

Par spīti Lesepsa lieliskajiem sakariem un enerģiskajai akciju tirgošanai, viņam izdevās pārdot tikai 286000 no 400000 akciju. Vienmēr optimistiskais Lesepps publiski gan apgalvoja, ka viss nepieciešamais kapitāls jau ir sagādāts, bet patiesībā viņš devās uz Ēģipti, lai atrastu ārkārtas risinājumu. Lesepsam tas izdevās – vicekaralis Muhammeds Saīds galvoja par trūkstošo summu.

Par godu kanāla atklāšanas svinībām Ēģiptes valdība tālaika dižākajam operu komponistam Džuzepem Verdi pasūtīja īpaši sarakstītu operu. Taču opera „Aīda”, Verdi slavinājums Ēģiptei, nebija gatava laikā – savu pirmizrādi tā piedzīvoja Kairā 1871. gadā.

Suecas kanāla atklāšana 1869. gada 17. novembrī kļuva par pasaules mēroga sensāciju. Lesepps bija uzaicinājis 6000 ārvalstu viesu, tostarp karaļus un prezidentus no visas pasaules. Viesus apkalpoja 500 izcilu pavāru un tūkstotis no ārzemēm atvestu viesmīļu.

Francijas imperatore Eiženija oficiāli pasludināja kanālu par atvērtu. Skanēja kuģu taures, dārdēja lielgabalu zalves, un 160 kuģi no visas pasaules iebrauca jaunajā kanālā ar kuģi „l'Aigle” („Ērglis”) priekšgalā. Nākamajā dienā brauciens turpinājās, un 1869. gada 20. novembrī „l'Aigle” sasniedza Suecas pilsētu un ieslīdēja Sarkanajā jūrā. Kanāls bija kuģojams.

Drīz vien kanālu piepildīja kuģi no visas pasaules – it īpaši no Lielbritānijas. F. de Lesepsu uzskatīja par varoni, kurš bija uzņēmis cīņu pret dabu.

Tagad bija skaidrs arī tas, ka kanāls bija izmaksājis divtik dārgi, nekā bija rēķināts sākumā, jo Lesepps bija par zemu novērtējis tehniskās grūtības. Sākotnēji būvniecībai trūka arī finansējuma, jo britu pretestība pasliktināja akciju pārdošanas iespējas ārpus Francijas.

Sliktā ekonomiskā stāvokļa dēļ drīz vien visi trumpji bija Lielbritānijas rokās. Ēģipte iztrūkumu bija segusi ar Eiropas banku izsniegtajiem aizdevumiem, bet kokvilnas, Ēģiptes svarīgākās eksporta preces, cenu krišanās dēļ valdība nespēja atmaksāt savus parādus.

Līdz ar Suecas kanāla atklāšanu 1869. gadā jūrasceļš starp Eiropu, arābu valstīm un Āziju kļuva daudz īsāks.

75 gadu vecumā Lesepps piekrita vadīt jauna – Panamas – kanāla būvdarbus. Tas bija milzīgs projekts, bet 1889. gadā šī kanāla būves uzņēmums bankrotēja. Lesepsam piesprieda lielu naudas sodu un vairākus gadus cietumā, tomēr šis spriedums tā arī nestājās spēkā.

Mūsdienās cauri Suecas kanālam var izbraukt 11–16 stundās, kas nav īpaši mazāk kā 1869. gadā. Kuģu ātrums kanālā tiek ierobežots, lai novērstu kuģu dzenskrūvju radīto ūdens plūsmu ietekmi uz kanāla sienām. Pirmā gada laikā cauri kanālam izbrauca pāris simtu kuģu. Šobrīd satiksmes intensitāte ir pieaugusi līdz aptuveni 20000 kuģu gadā. Kanāls vairākkārt ir paplašināts un padziļināts. Tā šaurākā vieta ir 300 metru plata. Mazāki kuģi var izmainīties bez problēmām, savukārt lielākiem iekārtotas vietas, kur samainīties.

„Ilustrētā Pasaules Vēsture”, 2008. gada decembris

EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ 9. KLASEI

2010. gada 26. maijā
ATBILŽU LAPA

Lasišana

1. uzdevums.

1.	(Suecas) kanāla būvi
2.	Par godu Muhammedam Saīdam / par godu Ēģiptes vicekaralim
3.	Agrāk bijis Faraonu kanāls / Napaleona iecere
4.	Indijas
5.–6.	Jebkura pamatota īpašība (draudzīgums, laipnība, neatlaidība, optimisms u. c. identiski varianti). Loģisks pamatojums.
7.–8.	Konservatīva attieksme pret tvaikoņiem, draudi Britu impērijai u. c. identiski varianti
9.–10.	Francijas imperatorei Eiženijai, jo viņa bija sniegusi atbalstu Lesepsam
11.–13.	Francija, Ēģipte, Lielbritānija
14.	Panamas kanāla izbūvi
15.	Kuģu ātrums ierobežots (lai nebojātu kanāla sienas)

2. uzdevums.

1.	7
2.–4.	Jāiepazīstas ar noteikumiem, jāuzraksta pieteikums, jāiesniedz dokumenti, jānoslēdz līgums ar banku (jebkuri trīs)
5.	Slēgtā aploksnē (nevis kopā ar slēgtu aploksni)
6.	2
7.	Pienākumi (glabāt karti / turēt slepenībā PIN kodu)

Valodas sistēmas izpratne

1. uzdevums.

Apgalvojums	Pareizi	Kļūdas labojums
1.	x	
2.		attieksmi
3.	x	
4.		nopērciet
5.		B(b)iezpienmaizītē
6.		četrpadsmitais
7.	x	
8.		akmens
9.		lūst

2. uzdevums.

- Tikai teltis met veldzējošu ēnu uz cilvēkiem, kurus kveldē Ēģiptes spēcīgie saules stari.
- Franču diplomāts Ferdināns de Lesepps (1805–1894) ar asu cirtieni iecērt kapli smiltīs, un šo svinīgo brīdi viņš ir gaidījis 27 gadus.
- Tas, ka Lesepps kanāla sākumam bija izvēlējis tieši Vidusjūras piekrastes joslu, liecināja vien to, cik neprātīgs bija viss šis projekts.
- Lai iztēlotos šajā vietā paceļamies plaukstošu ostas pilsētu, bija nepieciešama ļoti dzīva fantāzija.
- Finansējumu kanāla celtniecībai francūzis Lesepps, pārdodot projekta akcijas, bija sagādājis pats.
- Darbi uzņēma apgriezienus tikai tad, kad Ferdināns de Lesepps, Suecas kanāla projekta virzītājs, pasūtīja divas lielas iekārtas, ar kurām varēja vārīt un destilēt jūras ūdeni, padarot to dzeramu.
- Uzcēla bāku, un jūrā aizvien tālāk iestiepās mols, un krastā veidojās pilsēta.
- Šeit slējās mājas, kurās dzīvoja eiropieši, un teltis, kurās mitinājās arābu strādnieki.

9. Pēc kāda laika, kad Portsaidā ieradās aizvien vairāk strādnieku, viņi sāka rakt kanālu, aizvadot dzeramo ūdeni līdz pilsētai un papildinot dārgā un ne sevišķi labā destilētā ūdens krājumus.
10. Inženieri apgalvoja, ka visvieglāk kanālu uzbūvēt, sekojot dabiskajiem padziļinājumiem apvidū, un ka tā gultnei vajadzētu iet cauri ezeram.

3. uzdevums.

1. Saliktā pakārtotā teikumā iesaistīts vārdu savienojums **jālasa žurnāls**.
2. Saliktā sakārtotā teikumā iesaistīts vārdu savienojums **vairāk prieka**.
3. Vienkāršā paplašinātā teikumā iesaistīts vārds **jeb**.

4. uzdevums.

1. sešpadsmit, četrdesmit
2. Mikum Mendem
3. A. Kalniņa ielā (-a) 4, Murjāņos (-i)
4. Artūrs Finkss
5. Brīvības ielā (-a) 64 – 14, Rīgā (-a)
6. 15./04./2010. (pieturzīmes nevērtē)

EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ 9. KLASEI

2010. gada 26. maijā
DARBA VĒRTĒTĀJA LAPA

Uzdevumus vērtē saskaņā ar vērtēšanas kritērijiem (par katru pareizu atbildi – 1 punkts) un vērtēšanas tabulām.

Lasīšana 1. uzd. – 15 punkti; 2. uzd. – 7 punkti; 3. uzd. – sk. <i>Rakstīšana</i> . Maksimālais punktu skaits – 22 punkti.	Valodas sistēmas izpratne 1. uzd. – 9 punkti; 2. uzd. – 10 punkti; 3. uzd. – 9 punkti; 4. uzd. – 6 punkti. Maksimālais punktu skaits – 34 punkti.
Rakstīšana 1. uzd. (<i>Lasīšanas daļas 3. uzd.</i>) – 9 punkti (sk. 1. tab.); 2. uzd. – 25 punkti (sk. 2. tab.). Maksimālais punktu skaits – 34 punkti.	Runāšana Jāizmanto 3. tabula „Runātprasmes vērtēšanas kritēriji”. Maksimālais punktu skaits – 20 punkti.

Lasīšana

Uzd.	Jaut.	Kritēriji	Punkti
1.	1.	Par pareizu atbildi – 1 p.	1
	2.	Par pareizu atbildi – 1 p.	1
	3.	Par pareizu atbildi – 1 p.	1
	4.	Par pareizu atbildi – 1 p.	1
	5.–6.	Par katru pareizu atbildi – 1 p.	2
	7.–8.	Par katru pareizu atbildi – 1 p.	2
	9.–10.	Par katru pareizu atbildi – 1 p.	2
	11.–13.	Par katru pareizu atbildi – 1 p.	3
	14.	Par pareizu atbildi – 1 p.	1
2.	1.	Par pareizu atbildi – 1 p.	1
	2.–4.	Par pareizu atbildi – 1 p.	3
	5.	Par pareizu atbildi – 1 p.	1
	6.	Par pareizu atbildi – 1 p.	1
	7.	Par pareizu atbildi – 1 p.	1

Valodas sistēmas izpratne

Uzd.	Vērtējums	Punkti
1.	Par katru pareizu atbildi – 1 p.	9
2.	Par katru teikumu, kurā precīzi saliktas pieturzīmes – 1 p.	10
3.	Par katru teikumu, kurā pareizi iesaistīts vārds vai vārdu savienojums – 1 p. Par katru pēc uzbūves nosacījumiem pareizi izveidotu teikumu – 1 p. Par katru gramatiski pareizi uzrakstītu teikumu – 1 p.	9
4.	Par katru saturiski un gramatiski pareizu ierakstu pārveduma orderī – 1 p.	6

1. tabula

Vērtēšanas kritēriji rakstīšanas 1. uzdevumam (9 punkti)

Kritēriji	Saturs	Stils	Ortogrāfijas kļūdas un interpunkcijas kļūdas
3	Saturs atbilst tematam. Domas izteiktas plānveidīgi un loģiski, tās ir pamatotas.	Dažādas un stilistiski iederīgas teikumu konstrukcijas. Viegli uztverams teksts. Pieļaujama 1 neprecizitāte vārdu izvēlē.	0
2	Saturs atbilst tematam. Izteiktās domas pamatotas, bet atkārtojas.	Vienveidīgi teikumi. Viena vai divas kļūdas teksta uzbūvē vai vārdu izvēlē.	1–2
1	Izteikts pretrunīgs viedoklis. Domas nepamatotas vai haotiskas.	Trīs vai četras stila kļūdas.	3–4
0	Darbs neatbilst tematam. Tekstā paustā doma nav uztverama. Rokraksts nav salasāms.	Piecas vai vairāk stila kļūdu.	5 un vairāk

Vērtējamās stila kļūdas:

- nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi;
- nepilnīgi, nepabeigti teikumi;
- nepareizi lietots „ka” un „kad”;
- nepamatota personas un laiku maiņa;
- šķērsuma un/vai vienojuma saikļu nemotivēts lietojums;
- neloģisks teikums;
- neloģiska vārdu secība un kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē;
- vārdu izvēles un vārdu formu izveides kļūdas.

2. tabula

Vērtēšanas kritēriji rakstīšanas 2. uzdevumam (25 punkti)

Kritēriji Punkti	Saturs	Teksta uzbūve (plānojums)	Valoda (pieļaujamais kļūdu skaits)	
			stils	ortogrāfija interpunkcija
5	Saturs pilnībā atbilst tematam. Patstāvīgi un pamatoti spriedumi. Atklājas rakstītāja personīgā attieksme. Spēj ieinteresēt lasītāju.	Loģiski izkārtotas daļas. Ievērots dalījums rindkopās, tās ir saturiski saistītas.	1	0 1
4	Saturs atklāts atbilstoši izteiksmes stilam un uzdevuma nosacījumiem. Patstāvīgi spriedumi, nepietiekami pamatoti.	Loģiski izkārtotas daļas. Ievērots dalījums rindkopās. Vietām nav saistījuma starp tām.	2–3	1 2
3	Patstāvīgi spriedumi. Temata paplašinājums vai sašaurinājums.	Nesamērīgs daļu apjoms. Daļēji ievērots dalījums rindkopās. Vietām trūkst saistījuma starp tām.	4–5	2 3
2	Izteiktās domas frāzainas, nepamatotas. Ir vēstījums vai apraksts bez pārsprieduma elementiem.	Darbs nav plānveidīgs, vai nav dalījuma rindkopās.	6–7	3 4
1	Nepamatoti emocionāls stāstījums, bez pārsprieduma elementiem. Temata vulgarizācija. Domas daļēji atbilst tematam.	Nav ievēroti tekstveides principi. Domas izteiktas haotiski.	8–9	4 5
0	Saturs neatbilst tematam.	Tekstā paustā doma nav uztverama. Rokraksts nav salasāms.	10...	5... 6...

Ja darba apjoms ir mazāks par 150 vārdiem, pareizrakstības un stila kļūdas vērtē pēc šīs tabulas:

Punkti	Valoda (pieļaujamais kļūdu skaits)	
	stils	ortogrāfija interpunkcija
3	1	0 1
2	2–3	1 2
1	4–5	2 3
0	6...	3... 4...

Vērtējamās kļūdas:

- nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi;
- nepilnīgi, nepabeigti teikumi;
- nepareizi lietots „ka” un „kad”;
- nepamatota personas un laiku maiņa;
- šķītruma un/vai vienojuma saiķļu nemotivēts lietojums;
- nelogisks teikums;
- nelogiska vārdu secība un kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē;
- vārdu izvēles un vārdu formu izveides kļūdas.

3. tabula

Runāprasmes vērtēšanas kritēriji

Punkti	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids*	Saziņa
4	Formulē tematu. Runa atbilst tematam. Pamato temata izvēli, pierādot tā nozīmīgumu sev vai sabiedrībai. Saturīgs (vērtīgs, bagāts) stāstījums, izmanto personīgo pieredzi. Informāciju sniedz, atklājot un pamatojot būtisko.	Skaidra un precīzi veidota runa (ievads, iztirzājums, nobeigums). Informāciju un uzskatus izklāsta secīgi, ievēro saistījumu starp daļām. Ievēro runas ilgumu.	Plašs vārdu krājums, daudzveidīga teikumu uzbūve. Ievēro valodas kultūras normas. Lieto tēmai un situācijai atbilstošu stilu. Iespējamas dažas pārteikšanās.	Skaidra vārdu izruna. Piemērots runas ātrums. Maina balss intonācijas, lai uzsvērtu teiktā jēgu.	Izsaka savu viedokli par dzirdēto. Prot iesākt, virzīt un pabeigt saziņu. Lai atjaunotu sarunu, izmanto daudzveidīgus jautājumus. Atbild precīzi un pamatoti. Prasmīgi izmanto acu kontaktu, žestus, grimases.
3	Runa atbilst tematam. Cenšas pamatot temata izvēli, pierādot tā nozīmīgumu sev vai sabiedrībai. Saturīgs stāstījums, izmanto personīgo pieredzi.	Trūkst viena no plāna elementiem (ievada, nobeiguma). Informāciju un uzskatus izklāsta secīgi. Ievēro runas ilgumu.	Vārdu krājums atbilstošs, lai atklātu tematu, teikumu uzbūve piemērota satura atklāšanai. Lieto tēmai un situācijai atbilstošu stilu. Iespējamas dažas valodas kļūdas.	Runā lielākoties skaidri un sadzirdami. Cenšas izmantot intonācijas un atbilstoši mērķim pielāgot runas tempu.	Cenšas izteikt viedokli par dzirdēto. Jautā, lai virzītu vai atjaunotu sarunu. Atbild precīzi, pamatoti. Prasmīgi izmanto acu kontaktu, žestus, grimases.
2	Runa atbilst tematam. Nepietiekami atklāta personīgā attieksme.	Nav ievada un nobeiguma. Mēģina informāciju un uzskatus izklāstīt secīgi. Ievēro runas ilgumu.	Vārdu krājums ierobežots. Vienkāršotas uzbūves teikumi. Lieto situācijai neatbilstošu valodas stilu. Pārsvārā ievēro valodas kultūras normas.	Vāji vai pārspīlēti izmanto balss intonācijas. Monotona runa, nepamatotas pauzes.	Ir tikai jautājumi un atbildes. Nenoturīgs kontakts ar sarunas biedru. Pārsvārā atbild, pamatojot savu viedokli. Pārtrauc sarunas biedru.
1	Temata paplašinājums vai sašaurinājums. Izklāsta faktus, idejas, bet nav pārliecināts par sacīto. Satura izklāstā izmanto vienveidīgas frāzes.	Juceklīgi uzskaita faktus, idejas. Neievēro runas ilgumu.	Pārsvārā nelogiski vai nepabeigti teikumi. Maz ievēro valodas kultūras normas.	Iestudēta runa. Daļēji sadzirdama un saprotama runa.	Jautājumi neatspoguļo izpratni par dzirdēto. Nepamato savu viedokli. Atbild nepilnos teikumos. Pārspīlēti vai teatrāli žesti un grimases. Kontakts ar sarunas biedru parādās tikai jautājumu daļā.
0	Runa neatbilst tematam, vai skolēns neveido stāstījumu.	Spēj pateikt dažus atsevišķus teikumus vai vārdu savienojumus.	Nespēj domas formulēt teikumos.	Neskaidra un nesadzirdama runa.	Nav kontakta ar sarunas biedru. Skolēns neveido sarunu.

*Runas defektus *nepņem vērā.*